

150

ÅRS-JUBILÆUM

RØR & BLIK

1873 - 2023

*Intet er umuligt
for Rør & Blik og en
blikkenslager*

Utætheden

4 / 2023 · JULI

»Vi vinder – hvis I vil, og hvis I vil, står jeres organisation bag jer«

TILLYKKE TIL OS ALLE

passer dig og dine kollegaer, bare det aldrig begrænser eller skader andre, vel at mærke.

Vi vil godt slå et slag for vores fælles frihed til at leve i en fredelig og harmonisk grøn verden.

Derfor har vi oprettet: Rør & Bliks pulje - Solidarisk frihed.

De indsamlede midler ved jubilæet vil blive brugt til at fremme det solidariske frihedsbegreb. Både nationalt og internationalt.

Frihed til selv at vælge uden at krænke andre med dine valg, retten til at organisere sig frit, frihed til kollektive forhandlinger, forsamlingsfriheden, frie demokratiske valg, ytringsfrihed samt fremme muligheden for at ytre sig ved at skabe plads, rum og læring.

Henrik Juul Rasmussen
Formand Rør & Blik

Det er med stolthed og ydmyghed, at jeg ønsker alle i Rør & Blik tillykke med vores 150-års fødselsdag.

Ydmyg fordi Rør & Blik står stærkt på skulderen af de gamle kæmper, der kom før os og kæmpede for vores løn og arbejdsforhold.

Stolthed fordi, selvom Rør & Blik er 150 år gammel, så er det absolut ikke en støvet forening. Tværtimod en dynamisk og aktivistisk fagforening, der ledes af et stærkt kollektiv med en stor grad af medlems- og medarbejderindflydelse.

Jubilæer er altid en god lejlighed til at skue tilbage i tiden og evaluere resultaterne af vores faglige arbejde. I dette jubilæumsskrift kigger vi på de sidste 25 år og bygger videre på Morten Things ”Intet er umuligt for vorherre og en Blikkenslager”, som vi udgav da Fagforeningen blev 125 år.

Hvis ikke du har læst den, kan du altid få en elektronisk version ved henvendelse i Rør & Blik.

Er Rør & Blik klar til at gribe fremtidens udfordringer?

Det bliver jo dem, der kommer efter os, som kritisk skal vurdere det, men som jeg ser det nu, er vi i den stærkeste opstilling.

Mere end 80 procent af alle rør-læggere, blikkenslagere og VVS`ere i hovedstaden er organiseret. Det er ikke så tosset, men vi skal fortsat arbejde

organiserende i fremtiden. Vi skal tegne flere overenskomster og forbedre kollegaernes arbejdsmiljø.

Organisationen står nu skarpt efter udvidelsen med flere administrative medarbejdere, som skal give luft i det faglige arbejde, så organisatoren og de faglige sekretærer kan komme endnu mere ud til vores arbejdspladser og klubber.

Vi har efterhånden vendt kampen med Forbundet til et styrkende fælles samarbejde. Arbejdet med Forbundet og de tre kredse har heldigvis aldrig været bedre, til gavn for alle VVS`ere i Danmark.

Solidarisk frihed

Jeg ser optimistisk på de næste 25 år i faget, hvilket du kan læse meget mere om sidst i dette skrift. Udfordringerne er fortsat mange, men et vigtigt element er det solidariske frihedsbegreb, hvis vi skal sikre mere end vores løn og arbejdsforhold.

Hvis vi vil sikre det virkelig gode og frie liv, kræver det deltagelse og fællesskab. Det kræver at mange flere deltager aktivt, tager stilling og ytrer sig kritisk og konstruktivt. Også dig som sidder og læser nu.

Frihed er ikke en modsætning til Fagforening og fællesskab.

Frihed er en mærkesag for den samlede arbejderbevægelse.

Frihed til at gøre lige, hvad der

INTET ER UMULIGT FOR RØR & BLIK OG EN BLIKKENSLAGER

I Danmark har blikkenslagerfaget eksisteret som specialiseret og teknisk håndværk i 500 år. Siden 1873 fra sin start i Tømmerkroen har Rør & Blik organiseret hovedstadens blikkenslagere og rørleggere. Din fagforening har nu eksisteret i 150 år og er i dag den største kreds i Blik og Rørarbejderforbundet.

Historien om Rør & Bliks kampe og sejre er skrevet flere gange og bygger på generationer af håndværkeres vilje til at organisere og udvikle deres arbejdsforhold. Særnummeret af UTÆTHEDEN dækker de sidste 25 års gennem temahistorier, tidligere bragt i fagbladet, for at vise udviklingen i fagforeningen, organiseringen, arbejdsmiljøet, uddannelserne mv.

Særnummeret i din hånd er tænkt som en forlængelse af den begavede historiebog Morten Thing skrev om Rør & Blik for 25 år siden.

HISTORIEN | SIDE 4-6

ORGANISER, ORGANISER OG ORGANISER

Tidligere formand Bjarne G. Petersen trækker de historiske linjer i Rør & Blik. Som formand i mere end halvdelen af de sidste 25 år fortæller han om faglig oprustning og omorganisering af fagforeningen for at modstå et internationalt pres fra voksende social dumping og tilstrømningen af ufaglært udenlandsk arbejdskraft.

ORGANISERING | SIDE 7-9

MEDLEMSFREMGANG I 25 ÅR I RØR & BLIK

Ved hårdt og vedvarende organiser-arbejde er det lykket Rør & Blik at bevare en fornuftig medlemsfremgang i 25 år, mens store dele af fagbevægelsen bløder. I dag, som for 150 år siden, er langt de fleste af Københavns VVS`ere organiseret i Rør & Blik.

UDDANNELSE | SIDE 10-15

FAGET ER VOLDSOMT INNOVATIVT

En Blikkenslager skal kunne mange ting og i løbet af de seneste 15 år har en voldsom teknologisk udvikling gjort VVS`ere uundværlige som kernetropper i den grønne omstilling. Uddannelsen er blevet specialiseret og har vundet ny anerkendelse i samfundet.

ARBEJDSMILJØ | SIDE 16-18

RØR & BLIK ER NO. 1

Vores fælles arbejdsmiljø er blevet et fokusområde, der investeres mange ressourcer i. Nedslidning og arbejdsskader skal bekæmpes og forebygges. Indsatsen sker ude på byggepladser og arbejdssteder gennem uddannelse og forebyggelse, men kampen mod asbest er ikke forbi. Vi skal være den sidste generation af håndværkere, der udsættes for asbest.

UTÆTHEDEN | SIDE 19-21

MEDLEMMERNES MEGAFON

For 50 år siden udkom dit fagblad for første gang på grund af stærk utilfredshed med "censur" af Rør & Bliks indlæg i forbundets

blad. Siden er stærke faglige historier sivet og boblet fra UTÆTHEDEN i dit ucensurerede fagblad fra Rør og Blikkenslagernes Fagforening af 1873.

150 ÅRS KULTURHISTORIE | SIDE 22-24

FAGET, DER IKKE KAN UNDVÆRES

Kulturhistoriker Morten Thing fortæller om et stærkt fag, der udviklede en stærk fagforening. Et fag, der har udviklet sig voldsomt teknologisk og økonomisk, men alligevel fastholder en solidarisk kamp for ordentlige arbejdsforhold i fællesskab. Mød Rør & Bliks veloplagte historiker.

FREMTIDEN | SIDE 25-26

RØR & BLIK OM 25 ÅR

Vi er ikke færdige med at skrive historie. Når vi fylder 175 år i 2048 vil rørleggere og blikkenslagere have omstillet Danmark, alle vores hjem, arbejdspladser og byer til en ny grøn tid. Klimahelte vil have bygget vores samfund om og nedslidning og ulighed forebygges og undgås. Læs videre om fremtiden i Rør & Blik for "Vi vinder – hvis I vil det og hvis I vil, står jeres organisation bag jer". Vi ses til 150 års jubilæumsfest d. 19. august.

Utætheden

50 ÅRGANG NR. 4 / JULI 2023

Ucensureret blad udgivet af Rør og Blikkenslagernes Fagforening af 1873

Lygten 10, 2400 NV

Tlf.: 3583 2422
Mail: kbh@blikroer.dk

Ansvarshavende redaktør:
Henrik Juul Rasmussen
E-mail: hjr@blikroer.dk

Redaktion:
Journalist Ole Sønderby, DJ
E-mail: osd@blikroer.dk

Forsiden: Blikkenslagere på Dansk
Maalefabrik 1898

Layout: Monsun
Tryk: Dystan & Rosenberg

Oplag: 3200
ID nr.: 46612

Afleveret til postvæsenet: 31. juli 2023
Deadline for næste nummer: 11. sept. 2023

Vi skriver på 150 års historie

Rør & Bliks tidligere formand Bjarne Petersen trækker historiske linjer

■ **FAGFORENINGEN** På en steghed sommerdag træder Bjarne G. Petersen, tidligere formand for Rør & Blik, let og hjemmevant ind i Byggefagenes Hus. I går, d. 15. august 2022, fyldte Rør & Blik 149 år og i dag skal vi tale om de sidste 25 år i fagforeningen, som opvarmning til, at vi fylder 150 år. Bjarne noterer fra starten, at der kan være tvivl om den helt præcise historiske dato, men konstaterer tørt at fagforeningen er rigtig gammel.

UTÆTHEDEN bringer en stribe nedslag i de sidste 25 års historie frem mod jubilæet næste år.

Fra læreplads til formandsstolen

Bjarne G. Petersen, formand fra 2003-2017, er et vigtigt historisk vidne, da han har været formand for Rør & Bliks i næsten en tiendedel af din fagforenings lange historie og i over halvdele af de sidste 25 år.

Bjarne afløste den daværende formand Per Juul Frederiksen i 2003 og sad som formand frem til 2017, hvor han trak sig og Henrik Juul Rasmussen blev valgt.

Bjarne blev udlært som blikkenslager i 1973, hvor han også var aktiv i Lærlingeforeningen (I dag Rør og Blik Ungdom). I sin første tid gik han på Herlev Hospital: »Det var en meget stor byggeplads med mange håndværkere og mindst 5-6 større VVS-firmaer. Her var det lærerigt og inspirerende at opleve, hvordan ens erfarende kollegaer

Bjarne G. Petersen formand i Rør & Blik 2003-2017

handlede kontant og direkte og sjældent tøvede med ”at sætte sig på røven” i en god sags tjeneste. Her levede de faglige kampe næsten dagligt på pladsen og jeg lærte meget om solidaritet og organisering«.

VVS-arbejde var til gengæld svært at finde i 1970'erne, så Bjarne arbejdede også som pædagogmedhjælper og overvejede endda en seminarieuddannelse. »Men fire år mere på skolebænken oven i min læretid som blikkenslager blev for voldsomt og jeg vendte tilbage til faget i 1978«.

Efter en rokade i Blik- og Rørarbejderforbundet i 1996 blev Bjarne G. Petersen konstitueret og siden valgt som faglig bliksekretær i fagforenin-

gen. Nogle år efter trak den daværende formand sig og Bjarne blev valgt som formand uden modkandidater i 2003, og sad dermed som tillidsvalgt i Rør & Blik i 21 år frem til 2017.

Nyt fællesskab i Byggefagenes Hus

»Da jeg blev formand i 2003, boede vi stadig i bofællesskab med murene i vores fælles fagforeningshus, men de flyttede til Valby og fusionerede med SID (nuværende 3F red.).

En af mine opgaver blev at finde et nyt fællesskab og et nyt fagforeningshus. Vi kiggede efter et hus med stor mødesal, gode mødelokaler og parkering til mange servicebiler. Vi skulle have

et rummeligt hus med mulighed for at klubber, seniorer, arbejdsløse, aktive grupper, studiekredse, faglige og sociale arrangementer mv. For det er vigtigt at vi kan mødes, snakke, lære nyt og gerne tilberede mad. Det var vigtigt at kunne give det rum til klubberne og de fagligt aktive«.

Rør & Blik flyttede i 2009 ind på Lygten 10 sammen med Malerne. Det faglige bofællesskab blev nu navngivet: ”Byggefagenes Hus”.

»Oprindeligt var kulturen hos malerne og os temmelig forskellig, men vi har gennem årene lært noget af hinanden«, smiler Bjarne. Fagforeningen har siden boet til leje og har opsparet midlerne fra salget til et evt. nyt hus.

Organiser, Organiser, Organiser

Ikke bare huset, men også indholdet af organisationen blev fornyet. »Vores organisering var ikke optimal og for at lære nyt sendte Rør & Blik tre dygtige faglige kollegaer til England i midten af 1990'erne for at studere organisering.

Faglig sekretær Allan Leegaard (nuværende arbejdsmiljøkonsulent i BAT kartellet) og Henrik W. Petersen (nuværende formand for forbundet) samt vores opmåler Morten Velling var blandt de første danske fagforeningsfolk, der opsøgte international rådgivning og viden på området.

Bagefter var Rør & Blik den første fagforening i Danmark med en fast organiser, hvor Morten Velling var opmåler og organiser. Hvilket var en naturlig og god kobling«.

Siden har jobbet som organiser i Rør & Blik udviklet sig væsentligt med et omfattende fagligt netværk mellem klubber og arbejdspladser, en løbende dialog med kollegaerne og et systematisk, struktureret og digitalt fastholdelsesarbejde. Hvilket i dag betyder en historisk høj organiseringsprocent blandt svende og lærlinge i Rør & Blik.

Arbejdet har inspireret og siden har både forbund, kredsene og en lang række andre fagforeninger arbejdet videre af samme spor og oprustet indsatsen for at aktivere og organisere kollegaerne ude på arbejdspladserne.

Skolebesøg og løntjek

»Rør & Blik har haft en fast organiser-stilling i mange år og vi kan notere en fornuftig fremgang, mens andre fagforeninger bløder«. Bjarne tilføjer, at de kollegaer, der kun vælger at være medlem af A-kassen, lige siden har været på retur.

Her giver den gamle formand også ros til Rør & Bliks opsøgende skolearbejde med fast ugentligt besøg på TEC og møderne i Byggefagenes Hus med lærlinge og undervisere.

Andre væsentlige faglige initiativer i den periode var udviklingen af de faste løntjek. »Her har vi virkelig skaffet kollegaerne mange penge med Rør & Bliks systematiske tjek. Hvilket også giver et godt fokus på betydningen af vores overenskomst«.

Hvad sagde vi: Social Dumping er kommet for at blive

Social Dumping er desværre også et af de steder, hvor Rør & Blik allerede i 00'erne var nødt til at gå forrest og være solidarisk med vores øvrige kollegaer - også alle de udenlandske ude på byggepladserne.

Bjarne peger på, at Rør & Blik var meget hurtige til at se problemets omfang og de alvorlige konsekvenser, skønt det i første omgang ikke ramte faget direkte.

»Vi var hurtigt ude og advare i faget,

offentligheden og Byggefagenes Samvirke mod truslen fra social dumping og vikararbejdet på byggepladserne, men desværre er problemet eksploderet

Formanden udlægger teksten i overenskomsten på Rør & Bliks Generalforsamling 2006. Dengang holdt vi to generalforsamlinger om året.

siden. Det er helt afgørende, at hvis vi skal fastholde fornuftige arbejdsforhold, sikkert arbejdsmiljø og de rettigheder vi har tilkæmpet os, så skal vi organisere, organisere og organisere alle kollegaer«.

Formænd i Rør & Blik

Per Juul Fredriksen
1997 - 2003

Bjarne G. Petersen
2003 - 2017

Henrik Juul Rasmussen
2017 -

Rør & Blik er på gaden for at stoppe den dybt blå Fogh-regering foråret 2008. >

- < Bjarne og formanden for malerne Bo Rosschou markerer bofællesskabet i Byggefagenes Hus ved indflytningsfesten den 1. april i 2009.

- < 2018 Pernille Skipper (EL) sender en 1. maj hilsen til kollegaerne i Byggefagenes Hus.

Som synlige organisering omdeler Rør & Blik badebolde i ferietiden og får en faglig snak. Ferie kommer ikke af sig selv. >

- < Piloterne kæmper mod SAS for at bevare deres solidariske rettigheder i juni 2022. Byggefagene Samvirke bakker op med demo og udtalelser fra formand Henrik Juul Rasmussen.

Rør & Blik får ofte besøg af Navere på Valsen, der søger arbejde og rådgivning om arbejdsforhold samt et stempel i rejsebogen. >

25 år med medlemsfremgang er hårdt arbejde

Mens fagbevægelsen bløder er Rør & Blik vokset fornuftigt i 25 år

■ **MEDLEMSFREMGANG** Med mere 2.800 medlemmer er Rør & Blik en af hovedstadens mindre fagforeninger, men på trods af størrelsen har vi formået at skabe og fastholde en markant medlemsfremgang de sidste 25 år.

Alene de sidste ti år har Rør & Blik haft en fremgang på mere end 15 procent og i dag er cirka 85 procent af Københavns rørleggere og blikkenslagere organiseret i Rør & Blik. Endnu bedre er det gået med de unge, hvor organiseringen af lærlinge er steget med mere end 50 procent.

Resultatet er bemærkelsesværdigt i en periode, hvor mange andre dele af fagbevægelsen kæmper med en nedgang i antallet af organiserede medlemmer. Men resultatet i vores fagforening skyldes et langt og fokuseret arbejde med at organisere og aktivere kollegaerne gennem de sidste 25 år.

Studietur til Thatchers dystre England

»Vores organisering var ikke optimal og for at lære nyt sendte Rør & Blik to dygtige faglige kollegaer til England i midten af 1990'erne for at studere organisering«, fortæller daværende formand Bjarne G. Petersen.

Faglig sekretær Allan Leegaard (nuværende arbejdsmiljøkonsulent i BAT kartellet) og Henrik W. Petersen (nuværende formand for forbundet) tog i midten af 1990'erne på studietur til Eastbourne.

Senere tog opmåler Morten Vel-

USAs præsident Ronald Reagan og Margaret Thatcher, britisk konservativ politiker og premierminister i Storbritannien fra 1979 til 1990 førte an i 1980'ernes Union Busting.

ling også på organiser-kursus, hvor Rør & Blik var blandt de første danske fagforeninger, der opsøgte international rådgivning og viden på området.

»Thatcher havde fuldstændigt smadret kulminearbejderne og de engelske fagforeninger lå i ruiner. De havde to valg i 1990'erne; Skulle fagforeningerne forsætte på samme måde og uddø eller skulle de gøre noget helt nyt. Det behov havde vi åbenlyst også i Danmark. Vi skulle gøre noget nyt og komme ud af fagforeningskontorerne«, fortæller Morten Velling.

Hvad er organisering?

Rør & Blik bliver en af de første fagforeninger med en fastansat organiser

siden 2004, hvor Morten Velling er både opmåler og organiser. Hvilket var en naturlig kobling, da opmåleren allerede har et stort netværk og en naturlig gang på byggepladserne. »Det er ikke alle der kan organisere for det kræver en udadvendt personlighed, faglig erfaring og lyst til synlighed, dialog og involvering«.

Morten tog flittigt rundt på pladserne i København og besøgte firma-klubberne for at gøre fagforeningens arbejde synligt for alle kollegaer.

»Vi var til stede aktivt på de fleste arbejdspladser og fik snakket grundigt med folk og synliggjort nytten af det faglige arbejde i dagligdagen«, siger Morten.

»

Arbejdermuseet 2008: Morten Velling og Allan Leegaard flankerer som organisere LO's formand Harald Børsting i midten. Yderst til højre Malernes formand Michelle Frese, der også var på organiser-kursus i Eastbourne.

»Arbejdet med organisering er bestemt ikke nyt. Tværtimod. Vi startede med organisering i Rør & Blik som fagforening for snart 150 år siden. Vores fagforening voksede ved at aktivister går fra arbejdsplads til arbejdsplads og altid opsøger nye byggepladser og nye kollegaer, for at fortælle om fordelene ved at vi står solidarisk sammen. Det gode argument om fordelene ved en fagforening er altid det vigtigste redskab i organisering af kollegaer«.

Organisering sker ude på arbejdspladsen

Morten arbejder med udgangspunkt i den »sags-baserede organisering» i Rør & Blik. Metoden er en dialog i øjenhøjde med kollegaerne ude på pladsen, men det kræver empatiske ressourcer.

»Organisering foregår i princippet i tre enkle trin: 1. Hvad fungerer godt her? 2. Fint. Men hvad er så skidt på arbejdspladsen? og 3. Hvad skal vi gøre i fællesskab for at løse problemet?

Her tager pladsens ildsjæle og vandbærer over og de knækker i fællesskab problemerne lokalt. Så er de selvkørende og Organiseren køre videre. Det er »organisering» ideelt set«, smiler Morten.

Morten passede i den periode jobbet ved at måle op cirka 40 procent af

arbejdstiden og organisere kollegaer i resten af tiden. Arbejdet gav synlige resultater. Samtidig opfinder Rør & Blik nye metoder og udvikler en helhedsplan for organisering.

Organisering breder sig som ringe i vand

Arbejdet var dengang nyt og slet ikke udforsket i Danmark. Rør & Blik måtte selv udvikle lokale metoder til organisering, der passede til Den Danske Model. De gode erfaringer i Rør & Blik gjorde det naturligt at løfte idéen videre til Forbundet og kongressen i 2010.

I et læserbrev i UTÆTHEDEN 4/2010 stiller bestyrelsen i Rørbygd med et ambitiøst forslag om at få dækket hele landet med organisere i alle kredse. Rør & Bliks formand, Bjarne Petersen, bakker i læserbrevs svar 100 procent op om forslaget.

Læserbrevet er udover Morten underskrevet af stærke faglige kræfter i Rør & Blik, som Henrik Juul Rasmussen, Kjeld Albretsen og Lau Jensen: »Kredsen har haft stor succes ved at have en faglig organisator kørende rundt og besøge medlemmerne på deres arbejdspladser. Vi mener at denne indsats skal prioriteres væsentligt. For medlemmerne har det været en klar succes, at deres fagforening har været

på deres arbejdsplads midt i en hverdag.»

Kongressen tog forslaget alvorligt og i igangsatte et projekt i alle kredse i en fireårig periode. »Opbakningen på kongressen var stærk og Henrik W. Petersen tog, nu som næstformand i Blik- og Rørarbejdet Forbundet, sine positive erfaringer fra kredsen med i det videre arbejde med den første forbundsplan for organisering.«.

En fagforening må aldrig stoppe med at organisere

Kongressen i 2010 besluttede at fire organiser, i hver sin kreds skulle stå for arbejdet, og nu fik Rør & Blik en fuldtidsorganiser. Arbejdet var værdifuldt og konstruktivt, så stillingen blev fast i Rør & Blik, da Forbundets økonomiske støtte ophørte i 2014.

Samtidig blev arbejdet yderligere udbygget med fælles organiserings tiltag. Forbundets Udvalg for medlemsfremgang og fastholdelsesudvalg har siden udviklet en organiseringsstrategi med først en seks-punktplan i 2014 og efterfølgende en otte-punktplan.

Selv tog Morten videre som organiserer i fagbevægelsen. Først hos Malerne, siden hos TIB og sidst i EL-forbundet før han fortsatte karrieren udenfor fagforeningsverden. I dag er han projektleder i COWI og har senest arbejdet på gigantprojektet Baltic Pipe.

»Jeg har organiseret alle fag, hele landet rundt; Gulvlægger, glarmesteren, rørleggere, autolakerer, elektrikere, vinduessnedkeren, bygningsarbejdere, tagdækkere og flere til. Vi kan bruge samme grundlæggende metode til at aktivere kollegaerne til i fællesskab at løse problemerne. Hvis seks ud af ti håndværkere nævner samme hovedpine på jobbet, så skal vi arbejde målrettet med netop det problem og vise resultater«.

Rør & Bliks kontinuerlige organi-

Morten Velling - Pionerorganiser i Rør & Blik.

seringsarbejde har inspireret og både Forbund, kredsene og en række fagforeninger til at arbejde videre af samme spor og oprustet indsatsen for at aktivere og organisere kollegaerne ude på arbejdspladserne. »En fagforening må aldrig stoppe med at organiserer«, slutter Morten.

Senest har Forbundet oprettet et Organiseringssekretariat med en tidligere opmåler fra Rør & Blik som leder.

Organisering er fagforeningens drivkraft

Jobbet som organiser i Rør & Blik har udviklet sig væsentligt de sidste 25 år. Jørgen Hansen har varetaget organiseringsarbejdet i Rør & Blik siden 2015. Arbejdet har udviklet et omfattende fagligt netværk mellem klubber og arbejdspladser, faste TR-netværksmøder i Byggefagenes Hus samt et systematisk, struktureret og digitalt fastholdelsesarbejde. Hvilket betyder en historisk høj organiseringsprocent blandt svende og lærlinge i Rør & Blik.

Hver måned er han i kontakt med rigtig mange kollegaer for at fastholde dem eller organisere nye kollegaer og lærlinge i fagforeningen. Han taler i

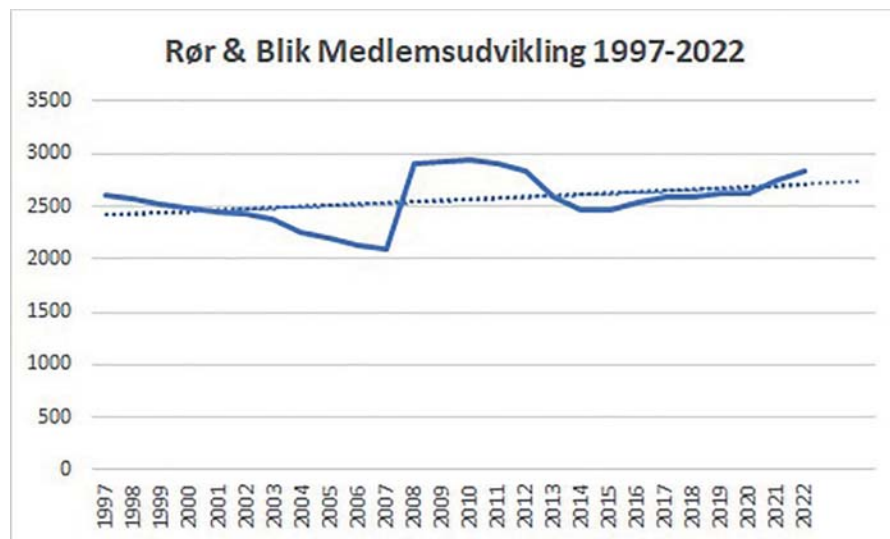
telefon det meste af dagen, når han ikke er ude og møde kollegaer til klubmøder, på grossistbesøg eller snakker med lærlinge på skolen.

»Arbejdet med organisering er naturligvis selve drivkraften i en fagforening. Men det er nødvendigt at organisere og systematisere arbejdet, ved at målrette vores ressourcer og aktiviteter. Vi skal ud af fagforeningskontoret og møde kollegaerne på pladsen. Her har Rør & Blik været vedholdende med at organisere kollegaerne fra hus til hus«, siger formand Henrik Juul Rasmussen.

»Rør & Blik er aktivt til stede på arbejdspladserne. Organiseren snakker grundigt med alle kollegaer og synliggør nytten af det faglige arbejde. På samme måde som vi besøger lærlingene på skole hver uge. Det arbejde har vi løbende professionaliseret og udviklet med Jørgens arbejde, men det er primært vores TM, AMR og klubberne, der skal organisere alle kollegaerne lokalt«, understreger Henrik.

Organiser

Arbejderbevægelsen i Danmark er, efter international målestok igennem 100 år, en af de bedst organiserede og politisk mest indflydelsesrige organisationer i Europa. Men det kræver hårdt og vedvarende arbejde. Som fagforeningsorganiser i Rør & Blik er ansvarsområdet at være i dialog og orientere nye medlemmer og lærlinge, besøge skole, grossister mv. fast, nå ud til kollegaerne på pladserne og i klubberne, rådgive i forhandlinger med ledelsen, undervise TR Netværk, besøge arbejdspladser og servicere fagforeningsmedlemmer, hjælpe kollegaer med deres bekymringer og spørgsmål om økonomi og manglende indbetalinger via mail, sms, mobil mv.

Medlemstallet er den bugtede kurve, mens den stiplede trækker udviklingen op. Springet i 2007 skyldes en ny opgørelsesmetode i forbundet, der også medregner pensionister, efterlønnere og lærlinge.

En blikkenslager skal kunne mange ting

Fagets udvikling er voldsomt innovativ

■ **FAGET** Blikkenslagerfaget er et af Danmarks ældste håndværk med traditioner, der kan føres helt tilbage til middelalderen, hvor vi bl.a. smedede rustninger til riddere. Faget blikkenslager er opkaldt efter materialeanvendelsen af tynde plader af metal/blik (på tysk "Bleck" Red).

Blikkenslagerhåndværket kendes helt tilbage i 1600-tallet i Danmark, hvor lauget blev organiseret. Faget var dengang primært arbejde med tag, tagrender og belysning i lanterner og gadelygter. Med de forbedrede boliger blev Vand, Varme og Sanitet (VVS) blikkenslagerens store arbejdsområder. I de sidste 25 år er faget udviklet hurtigt med den tekniske og digitale proces og arbejdet afspejler mange forandringer. Fra kakkelovn til fjernvarme med radiatorer og gulvvarme, gas og solvarme, tagbelægning med indbyggede solceller, ventila-

tion, køling og energioptimering. Klimaudviklingen sætter i sig selv sit store præg på faget og den teknologiske udvikling går stærkt.

Specialiseret teknikuddannelse

I dag suppleres håndværket af moderne teknik, hvor du skal håndtere komplekse regnestykker og programmere maskiner som CNC-maskiner og 3D-printere. Samtidig er uddannelsen blevet mere teoretisk og specialiseret, hvad enten du uddannes som energispecialist, ventilationstekniker, blikkenslager eller installationstekniker.

UTÆTHEDEN har talt med uddannelsesleder, arbejdsgiver og fagforbund om fagets udvikling de sidste 25 år og i fremtiden.

TEC Gladsaxe bliver et energi-mekka

Landets største uddannelsessted for VVS'ere

Jan C. I. Pedersen er Uddannelsesleder for VVS og Køleteknik på TEC Gladsaxe

Vores fag er i en rivende udvikling som et klassisk

håndværk med en voldsom digital revolution og med en vidtfavnende række af nye opgaver med den grønne omstilling, varmepumper, energioptimering, vandgenindvinding, jordvarme, Power-to-X, solenergi mv.

Vi har bevæget os hastigt væk fra fagets ry som beskidt og hårdt arbejde med toiletter og faldstammer. For der er sket en positiv udvikling af mange nye og bedre produkter til VVS'ere særligt de sidste ti år. Kravene til både

uddannelse og efteruddannelse er til gengæld øget voldsomt. Branchen er præget af større virksomheder, mere specialisering og helt nye arbejdsområder. Her spiller ny lovgivning, ny teknologi og større klima-krav naturligvis også en afgørende rolle for faget.

TEC Gladsaxe er med på beatet

Jan har været i faget i 30 år. De sidste ti år som både underviser og uddannelsesleder, så han er tæt på faget og eleverne hver dag. Allerede i dag, men særligt i fremtiden, har vi som fag en central rolle, når vi skal energioptimere og arbejde for den grønne omstilling. Der er et stort samfundsmæssigt behov og en rivende efterspørgsel efter velkvalificerede installationsteknikere, blikkenslagere, ventilationsteknikere

og energispecialister i mange år frem. Lige nu har vi en venteliste på uddannelsen på grund af en stor søgning og derfor har vi nu de største hold nogensinde med mange lærlinge på vej.

Et teknisk fag i konstant udvikling

Vores energioptimering er bogstaveligt talt blevet guld værd for med de nuværende høje energipriser. Her er vi hurtigt vores dagløn værd og de store investeringer i innovative energiløsninger er hurtigt tjent ind for kunderne.

Faget har været igennem en udvikling, hvor digitale værktøjer og avancerede beregninger er blevet en fast del af faget. I 2020 gennemførte vores faglige bagland en målrettet reform med stærkt fokus på vores opgaver for miljøet og den grønne energiomstilling.

Og det er også særligt de opgaver vores elever har deres opmærksomhed på og efterspørger i uddannelsen.

Udvikling udfordrer skolen, virksomhederne og eleverne

Arbejdet med udviklingen udfordrer skolen og stiller vores undervisere, maskiner, materialer og undervisningslokaler overfor store krav. Der er nye krav til nye certificeringer og samtidig skal vi opgradere vores faciliteter, så vi kan undervise i den seneste udvikling og med de nye krav til dokumentation af grønne regnskaber. Her er vores arbejde med energioptimering og dokumentation en væsentlig del af virksomhedernes frivillige grønne regnskaber. Samtidig stilles der politiske krav til energi- og CO2-regnskaber, hvor vores viden er afgørende.

De nye certificeringskrav til både lærlinge og svende sætter skolen under pres med nye krav til både vores undervisere og til skolens indretning. Vi har investeret millioner i udstyr og lokaler de seneste år og arbejdet med at rekruttere kvalificerede undervisere kræver mange kræfter. Her er kravene til undervisning i den teoretiske del blevet meget høje og det kræver dygtige undervisere, der ikke hænger på træerne.

Heldigvis har vi gode kompetencer i huset, vi har investeret i nyt udstyr og er pt. i gang med at bygge et helt nyt energihus i Gladsaxe, der skal indeholde alt det nye inden for VVS-energiuddannelsen og køleteknikeruddannelsen bl.a.

Nye elev-typer

Eleverne er i gennemsnit i dag lidt ældre, mere modne og mere afklarede om deres uddannelsesforløb, men vi får også en del helt unge målrettede lærlinge. Samtidig er elevmassen også mere vant til at følge den digitale udvikling. Vi har udviklet

Kommende energihus i Gladsaxe indeholder alt det nye inden for VVS-energi og køleuddannelser

undervisningsmoduler med delvise virtuelle forløb med fjernvarme, gasbøks og energitavler mv. Dem kan du arbejde med på din mobil i pauserne og videre derhjemme.

Omvendt oplever jeg også at de unge i mindre grad har haft værktøj i hænderne og arbejdet med materialerne end min egen generation af ”knallert-drenge”, da jeg startede for 30 år siden. Udviklingen har givet et stærkt samarbejde om lærlingens uddannelse mellem virksomheder og skolen, da der stilles mange krav om milepæle, som lærlingen skal nå under uddannelsen. Særligt energispecialistuddannelsen stiller store krav til virksomhedens arbejdsområder. Nutidens unge har heldigvis en mere naturlig tilgang til

at arbejde digitalt og styre de elektroniske hjælpemidler, men vi skal være opmærksomme på ikke at stille for ambitiøse mål op for uddannelsen.

Her er buen blev spændt hårdt og ambitiøst op af vores bagland i det Faglige Udvalg. Men der er grænser for hvor meget viden kan vi pumpe ind i lærlingens hoved på fire år. Derfor skal vi også holde godt fast i de grundlæggende praktiske elementer og ikke gøre faget for teoretisk og bogligt.

En løsning for fremtidens uddannelser kan være at give plads til flere moduler og certificeringer som efteruddannelse i faget løbende og efterfølgende grunduddannelsen. Så har den enkelte elev et bredere faglig grundlag for at vælge den ønskede retning.

Indgåede uddannelsesaftaler på VVS-energiuddannelsen

Kilde: Uddannelsesstatistik.dk samt egne beregninger.
Note: opgjort ultimo 2022

- 110 pct. flere uddannelsesaftaler på VVS-energiuddannelsen fra 2014-2022.
- 4 pct. flere uddannelsesaftaler i 2022 i forhold til 2021.
- 2114 er i gang med en vvs-energiuddannelse i dec. 2022.

Svendeprøve overrækkelse juni 2023 for 13 nye og stolte VVS-Installations teknikere.

Fra lokumsuddannelse til grøn klimahelt

VVS'ere har en stor og synlig værdi for samfundet

Tina Voldby,
Underdirektør i
TEKNIQ

Jeg har arbejdet med at synliggøre værdien og betydningen af

VVS-energiuddannelsen siden jeg startede i TEKNIQ i 2005. På det tidspunkt var min oplevelse at uddannelsen var i stagnation. Vi havde faldende søgning til uddannelsen og faget havde ry for at være hårdt og beskidt. Samtidig så jeg svendeprøver med et stort antal elever, der dumpede.

Mit indtryk var at uddannelsen var den skraldespand, uddannelsesvejleder hældte elever ned i, hvis de var endt bagerst i køen. På de tekniske skoler var fokus primært på blikkenslagerarbejdet og sanitet og ikke den nye teknologi, der var på vej ind i branchen.

Derfor var det en hovedopgave at

synliggøre VVS-energiuddannelsen og VVS-branchen og vise den store værdi vi har. Her var der virkelig behov for store forandringer og et løft. Jeg har brugt mange kræfter på at informere, synliggøre og arbejde politisk for at højne VVS-energiuddannelsens status og det er i den grad lykkedes via et stærkt samarbejde med Blik og Rørarbejderforbundet.

En bundvender blev en gigantisk succes

Det var virkelig et nybrud da vi i det Faglige Udvalg for VVS-energiuddannelsen, hvor jeg sad sammen med formand Henrik W. Petersen fra Blik- og Rørarbejderforbundet, tog livtag med den fortælling og branding der tidligere havde været af VVS-energiuddannelsen. Vi har naturligvis på nogle områder forskellige værdier, men vi var helt enige om at give uddannelsen et nyt image.

Som noget helt nyt begyndte vi at markedsføre branchen og uddannelsen som en grøn uddannelse og branche, der uddanner ”fremtidens klimahelte”, der kan styre ny energiteknologi. Hverken skolen eller de øvrige interesseorganisationer havde før set en så målrettet branding. Henrik og jeg var enige om at kalde den ”Fremtidens klimahelte”. Det gav genlyd blandt alle uddannelsesaktører at vi brugte en million kroner på markedsføring. Det var banebrydende og gav branchen og uddannelsen et seriøst løft, hvor vi talte om arbejdsmiljø, udvikling og værdien af effektiv energioptimering, bedre ventilation i folkeskoler og grøn omstilling mv. På et tidspunkt tog vi også en offensiv beslutning om at ændre uddannelsens navn fra VVS-uddannelsen til VVS-energiuddannelsen, hvilket efter min opfattelse gavner os i dag – da ingen fx politikere nu er i tvivl om at VVS-energiuddannelsen er helt central

hvis vi skal nå i mål med grøn omstilling.

Nu begyndte folkeskolens uddannelsesvejledere at pege på VVS, som en attraktiv erhvervsmulighed. Politisk havde vi også en fælles sag med forbundet om at skaffe midler til skolerne, og arbejde målrettet for at få arbejdsgiverne til at oprette flere lærepladser og ikke mindst reformer af indholdet i uddannelsen

Faget er nu i en faglig top tre

Vi fik i fællesskab vendt en nedadgående spiral med færre og færre lærlinge ved at i talesætte uddannelsen som grøn med fokus på vedvarende energiløsninger og energioptimering og en uddannelse med et højt teknisk niveau. I 2015 fik vi i fælles forståelse skærpet kompetenceniveauet i uddannelsen markant. For TEKNIQ og Blik- og Rørarbejderforbundet var fuldkommen enige om de høje ambitioner for branchen og det mål førte vi i fællesskab ind i det Faglige Udvalg. Vi gik imod strømmen sammen og fik udviklet nye fire tidssvarende og specialiserede teknikeruddannelser, der i høj grad modsvare fremtidens krav ikke mindst i forhold til at komme i mål med den grønne omstilling.

Jeg kan huske at Kim Fusager Balle (uddannelsesansvarlig i forbundet red.) og jeg forsigtigt talte om at 800 uddannelsesaftaler om året måske var for

På TEC Gladsaxe uddannes Danmarks bedste VVS'ere, skriver de på hjemmesiden. Lucas Barkow blev i 2020 Danmarks mester, da han vandt kategorien for vvs- og energiuddannelsen ved DM i Skills.

ambitiøst. Nu fik vi i fællesskab skabt en succeshistorie med en stigning på 114 procent siden 2014 i antallet af uddannelsesaftaler. Nu indgås der mere end 1100 uddannelsesaftaler om året. De fire nye specialer var også et større slagsmål med skolerne, der var bekymrede for en mere teoretisk og tung uddannelse med øgede krav til certificering og et højere matematikniveau. Men vi stod fast i det Faglige Udvalg og i dag er faget i erhvervsuddannelsernes top tre.

Fremtiden er vores, hvis vi tør tage den

Arbejdet stopper ikke her og vi kan ikke hvile på laurbærrerne for det er åbenlyst at skolerne har et stort behov

for investeringer. Både i lokaler, maskiner og materiel, men også i faglærerne, hvor kravet til deres tekniske kompetencer bliver højere og højere.

Vi skal fortsat være på forkant i det Faglige Udvalg. Vi skal komme med fælles analyser og undersøgelser af fremtidens udfordringer. Analyser af efterspørgslen efter nye kompetencer og virksomhedernes behov. For uddannelsen skal modsvare fremtidens krav. Ellers står vi med det problem, at opgaverne siver ud af faget, f.eks. varmepumper, solenergi og helt nye energiformer.

Faget savner de kloge piger

Vi skal satse mere på EUX uddannelsen og vi skal tiltrække flere studenter til uddannelsen. Det er også meget vigtigt at få flere kvinder ind i branchen og her er det nok specialet energispecialist som er attraktivt for ”de kloge piger” og her er det godt, at vi kan sende gode ambassadører fra Boss Ladies ud i folkeskolerne for ad den vej at styrke rekrutteringen.

På efteruddannelses-området har vi også en fælles sag for AMU-udbuddet er for svagt i dag. Her står vi ikke med tilbud om vigtige spidskompetence uddannelser. Ofte er kurserne alt for brede og slet ikke tidssvarende nok. I fremtiden står vi også overfor flere certificeringskrav og behovet for livslang læring, hvor fagforening og arbejdsgivere har en vigtig fælles opgave.

Videreuddannelsen er også en af mine kæpheste for faget kan virkelig føre dig langt. Med en VVS-energiuddannelse kan du videreuddanne dig som VVS-installatør, produktionsteknolog, maskinmester, bygningskonstruktør eller diplomingeniør mv.

Lærlinge på Blik og Rør Ungdoms 2023 Årsmøde har en klar holdning til asbest.

Faglærte VVS'ere kan redde kloden

Vi sikrer borgernes liv

*Henrik W. Petersen,
forbundsformand
for Blik- og Rørarbej-
derforbundet*

Han er formand
for mere end
10.000 VVS'ere

og har arbejdet for faget i 37 år. De sidste mere end 20 år som faglig aktiv med et særligt fokus på at udvikle vores uddannelse. Derfor kender Henrik W. Petersen som få andre fagets udvikling indefra og udefra gennem de sidste årtier.

Vi er gået fra at være et klassisk håndværk til at være tekniske installatører de sidste 25 år. Før i tiden var fagets fokus primært på arbejdet ude på byggepladser, hvor vi gik forrest i nybyggeri og renoveringer af vores boliger. Faget var fysisk hårdt og nogle gange beskidt arbejde, og det er det fortsat i dag, men nu er faget også nye teknologiske materialer, avancerede digitale styresystemer, apps og robotter. Vi har virkelig været igennem en vild teknologisk opadstigende kurve i de seneste år.

En udvikling der slet ikke stopper her og derfor skal vi være vakse ved havelågen. Det skal være os der styrer robotterne, aldrig omvendt. Vi skal være de første håndværkere til at bruge ny teknologi og branchen skal udvikle

de nye grønne produkter og energiformer, som kloden efterspørger.

Faget har rykket voldsomt indenfor ny teknologi

Udover håndværket har det også været en mental og intellektuel udvikling af faget, der også har en stor betydning for kravene og indholdet til vores efteruddannelse. Arbejdet er naturligvis stadig fysisk krævende, ingen tvivl om det.

Men uddannelsen som f.eks. VVS-energispécialist appellerer også meget til nutidens lærlinge, der er vokset op med brug af internet, apps og mobiltelefoner.

Til gengæld er de unge lærlinge måske ikke så materialevante som min generation, hvor vi havde sløjd i skolen og rodede med cykler og knallerter i fritiden. Faget havde lidt dengang et ry for at være for "de hårde drenge og bal-

lademagerne" og dem har vi heldigvis stadig plads til.

Vi skal stadig samle rør. For som jeg altid siger så bliver vand og luft aldrig digitaliseret, men også her har vi fået nye løsninger med bedre fittings, pex rør og klemningsfittings, så arbejdet slider mindre og udvikler sig. Det er vigtigt for faget og vores arbejdsmiljø.

Branchemæssigt har vi rykket voldsomt og i dag er der ingen tvivl om at, VVS- og elektrikerfaget er de førende håndværkeruddannelser indenfor ny teknologi.

Faget sikrer liv og bæredygtighed

I 2006 valgte vi at udvikle uddannelsen radikalt og kalde os "klimahelte". Det var helt nyt dengang, men i dag er vi virkelighedens klimahelte. Det ved befolkningen, det ved vores ansvarlige politikere og det præger hele samfun-

Der er brug for et LÆRLINGEOPRØR.

det. Men den gang var vi sammen med vores arbejdsgivere, det allerførste fag, der banebrydende tog hul på klimadagsorden, der præger hele det politiske landskab i dag.

Vi valgte modigt at gå den helt rigtige vej og nu er alle fulgt efter os. I fremtiden kommer vi også til at fylde meget mere for behovet for vores fag, vores håndværk og vores viden vil kun vokse de næste mange år. Vil du redde kloden, skal du blive faglært håndværker. Vil du redde liv, så bliv VVS'er. Reelt redder vi flere liv end sundhedsvesnet med sikring af rent vand, sikker varmforsyning og sanitet til befolkningen.

Faget er alsidigt og et spændende tilbud til alle, der vil være håndværker. For når du vil forbedre miljø og klima ved at installere og vedligeholde innovative energiløsninger, så skal du være VVS-energispécialist. Vil du sørge for god ventilation, udsugning og indeklima i virksomheder, institutioner og private boliger? Ja, så skal du overveje at blive ventilationstekniker.

Og faget er også fortsat et klassisk og solidt håndværk, hvor vi forskønner byens udseende ved at udskifte og

renovere tage og facader med specialet som blikkenslager. Eller foretrækker du service og masser af kundekontakt med ansvaret for at der kommer varme i radiatorerne, gas til komfuret og vand i hanerne? Så vælg du specialet som installationstekniker.

Vi oplevede under Corona, at behovet for ventilation og udluftning blev afgørende for folkesundheden, med al den tid vi tilbringer indenfor på skoler, i børnehaver og på arbejdspladser. Den vigtige viden er også forholdsvist nyt for mange og et vigtigt fremtidigt arbejdsområde for faget.

Faget skal omfavne den grønne omstilling

Jeg oplever at den nye EUX-uddannelse tiltrækker mange nye VVS'ere og at den også særligt tiltrækker de kvikke piger til faget. Hvilket er meget positivt og et vigtigt fokuspunkt for mig som formand.

For vi skal have mange flere kvinder ind i faget. Pt. har vi kun omkring 50 kvinder organiseret, så her er der virkelig plads til forbedringer. Her skal vi også fastholde at faget er et alsidigt håndværk med alle de gamle dyder for

VVS- og energiuddannelsen

VVS- og energiuddannelsen kan føre dig mange veje. Du kan uddanne dig til energispécialist, ventilationstekniker, blikkenslager eller installationstekniker.

Erhvervsuddannelsen tager op til 4 ½ år (inkl. grundforløb 1 og 2).

EUX, der både er en erhvervsuddannelse og studentereksamen, tager op til 5 1/2 år. (inkl. grundforløb 1 og 2).

VVS- og energiuddannelsen giver nye muligheder også efter du har taget uddannelsen. Du kan også læse videre til installatør og blive selvstændig mester. Du kan altid videreuddanne dig til energiteknolog, byggekoordinator, byggetekniker, bygningskonstruktør og meget andet. Ja, endda vælge imellem helt op til 101 uddannelser med en EUX i bagagen.

håndens arbejde kombineret med de nye muligheder og udfordringer, kan vi løse den grønne omstilling.

Vi skal som fag omfavne den grønne omstilling fordi det giver håndværkerne så mange nye muligheder. På den måde går faget en lys og stærk fremtid i møde de næste mange år med mulighed for god løn og ordentlige arbejdsforhold.

Men vi skal være vakse og opdatere efteruddannelse løbende for ellers kommer der andre og udføre arbejdet. Vi skal have mange flere på efteruddannelse. Vi skal omstille AMU-uddannelserne til den grønne omstilling og gøre uddannelse mere attraktiv ved at give de rigtige tilbud. Det er et væsentligt arbejde for fagets fremtid. For ellers bliver vi overhalet af andre håndværkere og andre fag.

Arbejds miljø er NO. 1. for Rør & Blik

Allan Leegaard har arbejdet for vores arbejdsmiljø i mere end 30 år

■ **ARBEJDSMILJØ** »I 1996 satte vi 90 papfigurer i fuld størrelse på Rådhuspladsen for at illustrere det alt for høje dødstal for arbejdere, der hvert år døde på de danske arbejdspladser. I dag er tallet trods alt reduceret til en tredjedel. Men hvad skyldes det? Hvad er forklaringen på en positiv udvikling? Det har vi slet ingen grundige analyser af«, siger Allan Leegaard, arbejdsmiljøkonsulent i BAT.

»Arbejds miljøarbejdet har altid været prioriteret højt i Rør & Blik. Det er flot, at vi i så mange år har haft en fast stilling til området i en så forholdsvis lille fagforening og det har givet kollegaerne gode resultater«.

Allan Leegaard har beskæftiget sig med at sikre vores arbejdsmiljø i næsten hele sit arbejdsliv. Her af mere end 21 år som medlem af Rør & Bliks bestyrelse og senere som arbejdsmiljøsekretær i fagforeningen. Han har siddet i maskinrummet i det meste af de sidste 25 års historie i Rør & Blik og fortæller historien om kampen for et godt arbejdsmiljø for rørleggere og VVS'ere i hovedstaden.

Læringsoprør i solidaritet med undervisere

Allan, som oprindeligt er uddannet klejnsmed i 1982, oplevede allerede som lærling at arbejdsmiljøet kan koste liv, men også kan forbedres, når man kæmper for det. En af skolens undervisere var død af strubekræft. Angiveligt fordi skolen manglede ordentlig udsug-

Allan Leegaard tidligere Arbejds miljøsekretær i Rør & Blik. Nu Arbejds miljøkonsulent i BAT kartellet.

ning ved svejseanlægget. »Heller ikke dengang, havde elever under uddannelse krav på et godt arbejdsmiljø, men vi kontaktede Arbejdstilsynet på vegne af lærerne og Arbejdstilsynet pålagde så skolen at anskaffe forsvarlig udsugning til lærlingene«.

Allan konstaterer, at i søsterlandet Sverige gælder arbejdsmiljølovgivning også for elever. Svenske skoleelever undervises i arbejdsmiljø og i Sverige er antallet af arbejdsskader det halve af de danske skader.

Allan blev i 1985 VVS'er i Brdr. Jepsen VVS - Entreprise med grundig faglig efteruddannelse og samtidig blev han faglig aktiv i både sin klub som

AMR og TR og senere i Rør & Bliks bestyrelse. »Rør & Bliks opmåler og arbejdsmiljøsekretær Svend-Erik Due skulle videre som sikkerhedskoordinator til Øresundsforbindelsen i 1995 og jeg blev konstitueret og bagefter valgt, som sekretær i samme periode som Stig Søllested blev ansat i fagforeningen«.

Asbest og farlig kemi hærger

»Kampen mod asbest er mere end en livslang opgave, hvor Rør & Blik altid har været meget aktive. Opgaven kører i bølger og arbejdet er bedst i de perioder, hvor fagbladet, fagforeningen, forbundet og medier sætter fokus på asbesten«.

Rør & Blik har altid og fører løbende mange asbestsager for kollegaerne. Demonstrationer, studiekredse, uddannelse og kampagner har gennem årtier ført til forbedret lovgivning. Senest med et lovkrav om autorisation til asbestarbejdet efter en ny stribe af afsløringer af firmaer, der bevidst sjofler sikkerheden.

»Arbejdet stopper jo slet ikke her. Selv om en autorisation kan rydde nogle af »banditterne» væk. Vi er kommet for sent i gang for dødsfaldene på grund af at asbest kommer 20-40 år efter. Hvert år dør 300 af asbest, dobbelt så mange som i trafikken, så vi skal blive ved med at rydde op i fortidens synder«.

Her peger Allan på at kemi som i farlige gasser, giftig skæreolie eller PCB, særligt i kombination, vil blive et voksende og meget alvorligt arbejdsmiljøproblem i fremtiden. »Bly og epoxy er eksempler på at vi har fået styr på farlige stoffer, men der dukker hele tiden

nye stoffer op i byggeindustrien, som i en kombination kan give nye giftige og utilsigtede cocktaileffekter«.

Varme skurvogne og velfærd i fjernvarmekanalerne

Da Allan startede i midten af 90'erne oplevede Rør & Blik at mange kollegaer stod uden skurvogne og ordentlige velfærdsforanstaltninger mens de arbejdede i særdeles farlige fjernvarmekanaler. »Arbejdsgiverne var slet ikke til at råbe op om de helt horrible og livsfarlige forhold ude på pladserne. Derfor anmeldte vi stribevis af sager. Vi fik Arbejdstilsynet til at komme og give mange påbud og derved pressede vi arbejdsgiverne til at få udarbejdet gældende branchevejledninger, som vi har udbygget fornuftigt siden«.

APV er et vigtigt arbejdsredskab

Allan peger også på at APV er et godt arbejdsredskab, der gavner arbejdsmil-

jøet. »Hvis det vel og mærke bruges som et aktivt redskab i den daglige arbejdsdag og ikke blot en formel pligt, så kan APV`en hurtigt udpege de konkrete problemer og der kan opsættes og iværksættes en effektiv handleplan på arbejdspladsen«, konstaterer Allan.

Arbejdspladsvurdering eller APV er en lovpligtig gennemgang af arbejdspladsens sikkerheds- og sundhedsforhold, som blev indført som et EU-direktiv i 1998.

Bøder og fængselsstraf virker

Det er aldrig gjort med de mange gode råd og venlige henstillinger. Selv om Allan overordnet vurderer at vores arbejdsmiljø er blevet bedre de sidste 25 år, har VVS-branchen stadig lang vej endnu og arbejdet stopper naturligvis aldrig jævnføre UTÆTHEDENS tema om »Døden på byggepladsen».

Allan peger på at fængselsstraffe og seriøse bøder burde være en fast del af »

arbejds miljøarbejdet, når arbejdsgiverne bevidst tilsidesætter deres åbenlyse ansvar. Her er der fornuftige historiske erfaringer.

»Da Jytte Andersen (socialdemokratisk Arbejdsminister red.) i en kort tid i 1998 udrustede Arbejdstilsynet med en »administrativ bødeblok«, skete der virkelig noget. På bare 27 dage uddelte Arbejdstilsynet ikke mindre end 79 bøder. Det er tre om dagen på hver 10.000 kroner. Men Claus Hjort Fredriksen og Anders Fogh Rasmussen stoppede øjeblikkelig den praksis med tilbagevirkende kraft, da Venstre fik magten kort efter«.

Fremtidens arbejdsmiljø

Skønt alle vinder ved et fornuftigt arbejdsmiljø er vejen ikke enkel. Alle analyser viser, at ved at tilrettelægge arbejdet fornuftigt med et sikkert arbejdsmiljø, så stiger produktivitet, effektivitet og udbytte. Viden, kommunikation og dialog kan åbenlyst ændre vores sikkerhedskultur på arbejdspladsen og giver en bedre økonomi.

»Fint at vi uddanner os. Fint at vi organiserer os godt og vi har en forholdsvis fornuftig lovgivning. Men kulturen bliver kun afgørende ændret og forbedret, når vi aktivt bruger alle medarbejdernes viden, organiserer den og giver dem et ejerskab til eget arbejdsmiljø. Kollegaerne er jo dem der kender deres egne arbejdsforhold bedst og deres viden er afgørende for at forbedre arbejdsmiljøet i dette land«, slutter Allan.

Hvordan styrker vi vores AMR og forbedrer arbejdsmiljøet

Christian Ingebretk har været arbejdsmiljøsekretær i Rør & Blik de seneste tre år og forsætter i sporet: »Asbesten og de nye regler er et levende bevis på, at årtiers utrættelig kamp bærer frugt. Siden midt 80'erne har gode kræfter i

fagforeningen kæmpet en brav kamp«. Men kampen fortsætter, da alt for mange kollegaer udsættes for asbest hver dag.

»Stadig større strømme af tilrejsende arbejdskraft udfordrer desværre vores arbejdsmiljø. Udenlandske kollegaer er ikke uddannet i arbejdsmiljø på samme vis som os«, konstaterer Christian: »Her er det vigtigt at vi ikke peger fingre ad de, som bliver udnyttet, men i stedet hjælper dem gennem organisering

og oplæring af de rettigheder, vi har tilkæmpet os på det danske arbejdsmarked«.

Derfor skal vi blive ved at uddanne os som arbejdsmiljørepræsentanter. Vi skal blive ved med at stille krav om at virksomhederne tilbyder supplerende arbejdsmiljøuddannelse. På dette område vil vi også i Rør & Blik i fremtiden byde på spændende kurser og supplerende arbejdsmiljøuddannelse.

Rør & Bliks demokratiske megafon fylder rundt

Møde: Træsnit af Frans Maserel, belgisk kunstner.

**UTÆTHEDEN fejrer 50 år som
ucensureret fagblad**

■ **FAGBLAD** I maj runder dit fagblad et skarpt hjørne og fylder 50 år som talerøret for rørlæggere og VVS'ere i København. Mens din fagforening er næsten tre gange så gammel, blev UTÆTHEDEN først født, da rørlæggerne og blikkenslagerne i København slog sig sammen til Rør og Blikkenslagersnes Fagforening af 1873 i Folkets Hus på Enghavevej i 1971.

Fællesskabet blev markeret med udgivelsen af første nummer af UTÆTHEDEN i maj 1972. Målet med det nye fagblad var at skabe ”en bredere debat som kollegaernes talerør” med bedre information, flere faglige nyheder og med udgivelser fire gange om året.

De første numre handlede om Byggefagenes Sikkerhedspatrolje, massearbejdsløsheden på næsten 10 procent med en livlig og kritisk politisk debat samt naturligvis faglige ”evergreens” som overarbejde, akkord, lærlinge, prislisten og arbejdsmiljøet. Bladet har indlæg og kommentarer, der er skrevet

af formanden og de faglige sekretærer samt fra mange aktive kollegaer.

Hvert nummer indledes med en indkaldelse til en af de fire årlige generalforsamlinger i Rør & Blik. I bladet bringes også oversigter over nye arbejdssteder, tillidsfolk, uddeling af Guldnåle og dødsfald mv. som i dag.

Ramt af censur

UTÆTHEDEN udkommer først uden billeder i et sparsomt layout og med kun otte sider. Men allerede efter to år er bladet vokset til 20 sider. Nu er der også reportagebilleder, tegninger og grafiske illustrationer. Samtidig får bladet den opsigtvækkende undertitel ”et ucensureret blad”.

Den parole kommer på samme tid hvor formanden og flere fra Rør & Blik oplever, at deres indlæg ”slettes af censuren i forbundsbladet Blik og Rør”. Hvilket naturligvis kaldes ”en knægtelse af ytringsfriheden”.

Så nu er UTÆTHEDEN et stolt

erklæret ucensureret fagblad - som Danmarks absolut eneste.

Bladet blomstrer i løbet af 1970'erne med artikler om arbejdsmiljø, historier fra kæmpebyggeriet af Herlev Hospital, arbejdsløshedsrækker og mange vrede kommentarer til den borgerlige Hartling regerings ”sorte politik”.

Fra pamflet til magasin

I 1978 opgraderes bladets trykkekvalitet væsentligt i et nyt rødt magasin-format. Forsiden får nu altid et stort billede. I bladet er der flotte fotocollager, artikler af Hans Scherfig og sidetallet stiger til 32 sider. Bladet har i den periode mange fine tegninger fra kunstnere som tegneseriebrødrene Jesper og Claus Deleuran, de folkekære vittighedstegnere Franz Füchsel og Hans Qvist, samt grafik fra Dea Trier Mørch fra kunstnerkollektivet Røde Mor.

Bladet er præget af mange læserbreve og indlæg, hvor der er en livlig fagpolitisk debat. Ofte med hårde interne »

1971

1985

1990

2019

2008

2022

politiske kampe på tværs af Rør & Blik. Her lever bladet op til sit navn og der bringes jævnligt polemiske angreb på bestyrelsen og formanden. Smørklubben (den socialdemokratiske klub) og DKP-fraktionen (kommunisterne) har både voldsomme sammenstød og klare fælles forbrødringer i løbet af perioden. Til andre tider er den faglige tvist striden mellem de frafaldne kommunister i Rør & Blik og moderpartiet i Borgergade.

I starten af 80'erne deltager kol-

legaer fra Rør & Blik i en opsigtsvækkende sultestrejke på Christiansborg mod arbejdsløshed. UTÆTHEDEN er præget af fattigfyrsernes triste temaer. I den sociale brevkasse bliver mange problemer løst og kampen mod asbest og for vores arbejdsmiljø fylder mere og mere i bladet.

International solidaritet

I 80'erne sendes fredsvagter til Nicaragua og der skældes ud på NATO atomoprustning i Europa og dødens grådige

våbenkøbmænd. Poul Schlütters sorte kabinet og deres kriseindgreb bliver flittigt ristet i ledere og kommentarer. Bladet består hovedsageligt af fagpolitiske indlæg, men der kommer også flere arbejdspladsreportager og historier om faget.

Rør & Blik inviterer kollegaer til foredrag med emner som "Klassekamp og fredskamp", "Kriminalisering af vores arbejdskampe" eller "Det bevæbnede paradys" om arbejderkampe i Sydamerika. Rør & Blik er i denne pe-

riode også meget aktiv i kampen mod apartheid og fagforeningen inviterer ofte til solidaritetsfest for Palæstina i Byggefagenes Hus.

Flere blade og færre generalforsamlinger

I slutningen af 1980'erne bliver antallet af generalforsamlinger skåret ned fra fire til to. For at udvikle og fastholde klub- og medlemsdemokrati sættes udgivelsesfrekvensen op til seks numre om året. Nu bliver forsiden og enkelte sider farvelagt, men alle billeder er fortsat sort/hvid.

Der bliver hyret en fast journalist til at skrive bladet og formanden forbliver den ansvarshavende redaktør. Bladet får nu fast 24 sider og der kommer artikler fra den store verden, historiske opslag og artikler om musik, teater og sport med VVS-relevans.

Det faglige stof er naturligvis kernen og UTÆTHEDEN fremtræder nu meget professionelt med flotte forsider, spændende historier og en fast bagside tegneserie: Tom Tang. Den gør hver gang tykt grin med arbejdsgiver og mester.

Vi vinder – hvis I vil

Fra maj 1986 optræder Forbundsformands Hans Jensens manende opråb: ”Vi vinder – hvis I vil, og hvis I vil står jeres organisation bag jer” på forsiden. Løftet gav forbundsformanden Rør & Blik under storkonflikten i 1985. Det løfte har UTÆTHEDEN fastholdt på forsiden siden.

Overenskomster, arbejdsmiljø og faglige sager er fast inventar, men der er også reportager fra B&W, hjælpearbejde på børnehjem i Rumænien, rejser til Cuba samt fine og medlevende lærlingehistorier.

I 90'erne er forsiden blevet enkel og stram med et flot, ofte kunstnerisk, fotografi uden yderligere dikkedarer. I en periode bringes også ”Gabestok-

Træsnit, litografi, tegninger og fotocollager blev flittigt brugt, da UTÆTHEDEN ikke var i farver.

ken”, hvor de medlemmer, der kun stod i A-kassen blev nævnt, men opslagene stred i mod regler om personfølsomme oplysninger og gled ud.

Professionelt fagblad

I august 2003 går bladet over til farvefoto i bladet, hvilket giver et mærkbart løft. Nu ligner UTÆTHEDEN i høj grad, dit nuværende fagblad med de faste rubrikker bagerst og 20 sider. I lange perioder har bladets bagside en stor farvelagt satiretegning, der hænger Anders Fogh, Pia Kjærsgaard og Claus Hjort Frederiksen grundigt til tørre med Klaus Albertsens fine streg.

I 00'erne bliver der flere artikler om problemer med underbetaling af udenlandsk arbejdskraft, luskede underentreprenører og farligt offentligt byggeri med et dårligt arbejdsmiljø. Klassiske problemer som: ”Hvordan får vi flere unge med til generalforsamlingen” og ”hvorfor er der ikke flere aktive kollegaer på arbejdspladserne” er også tilbagevendende temaer.

På samme måde som Rør & Bliks rolle som solidarisk faglig kamporganisation ofte bliver fremhævet, når vi går forrest i Byggefagenes Samvirke.

UTÆTHEDEN lever godt

UTÆTHEDEN udvikler sig løbende og der kommer historier med mange

vinkler og fra hele verden. Kollegaer i udlandet bidrager med rejseeventyr og tillidsrepræsentanternes udfordringer bliver grundigt afdækket. Samtidig er vi på besøg på store byggepladser og spændende steder som Operaen, Folketinget, Svanholmkollektivet og Rigsarkivet. I bladet kommer også flere historier om fagets nye teknologi og Internettet.

Bladet bliver i en lang årrække skrevet med sikker og erfaren hånd af en fast journalist med fagblads erfaring. Hvilket giver bonus med en positiv brugerundersøgelse fra 2017, hvor 707 kollegaer deltog.

80 procent er tilfredse. 85 procent finder at ”Bladet er relevant og vedkommende og ”Jeg finder som regel mindst en artikel i bladet, der er interessant”, mens 65 procent erklærer: »Jeg vil nødtigt undvære det trykte blad UTÆTHEDEN«.

I fremtiden skal ingen savne UTÆTHEDEN. Det er dit talerør og bladet vil altid udvikle sig – også digitalt.

Skriv eller ring altid til UTÆTHEDEN, hvis du har en historie til bladet. Så bærer vi i fællesskab fagbladet videre.

Historien om Rør & Blik

Kulturhistorikeren Morten Thing skrev om 125 års faglig historie

Allan Kragh formand i Rør & Blik 1985-1994

■ **HISTORIEN** Morten tager venligt og velforberedt imod i sin lyse og hyggelige lejlighed i det centrale og klassiske København.

Bogreolerne indhyller gang og stuer fra gulv til loft hos emeritus forskningsbibliotekar på Roskilde Universitetsbibliotek og dr.phil. Morten Thing, der for mere end 25 år siden skrev jubilæumsbogen: »Intet er umuligt for Vorherre og en blikkenslager – træk af Rør- og Blikkenslagernes Fagforenings historie 1873-1998».

»Grundlæggende skrev jeg bogen, fordi Allan Kragh (daværende formand Rør & Blik Red.) vidste at min far var blikkenslager og havde været særdeles aktiv i fagforeningen i slutningen af 30'erne og ind i krigen, hvor han siden blev en fremtrædende modstandsmand. Og så selvfølgelig fordi

Tommy Balle formand i Rør & Blik 1994-1997

jeg var en kendt historiker, der allerede havde skrevet om arbejderbevægelsens historie«.

Mortens far var Børge Thing en fremtrædende dansk modstandsmand under Besættelsen i sabotagegruppen BOPA og medlem af den kommunistiske fraktion i Rør & Blik. Morten afventede en ny beskæftigelse i 1994 og fik tre måneders løn til at skrive de 125 års historie. Resultatet blev en historiebog, der starter helt fra fagets fødsel i Danmark tilbage i 1550.

»Jeg brugte også mange private interresstimer og havde fra starten af betinget mig, at jeg selv ville bestemme hvad der stod på siderne. Men Allan var utilfreds med at jeg citerede kollegaer, som var kritiske overfor ham. Derfor betalte han min løn og lagde bogen i sin skrivebordsskuffe. Da Tommy Balle

senere blev formand, fandt han bogen og udgav den til jubilæet i 1998«, smiler Morten under de mange grå krøller.

Allan Kragh er vendt tilbage med et forbehold, mens Morten Thing fastholder udlægningen. Allan finder stadig at det er god habil historieskrivning og er glad for bogen.

Fagforeningen var en demokratisk læreproces

Udover mange faglige interview læste Morten hundredvis af støvede protokoller fra fagforeningens mange generalforsamlinger og møder. »Dannelsen af fagforeningen var også dannelsen af en helt ny demokratisk kultur hos håndværkerne. De fattige arbejdere havde jo endnu ikke stemmeret i 1873 (den fik vi først i 1915 Red.). Men i fagforeningen var alle lige, alle havde én stemme, alle havde taleret og der var ingen klasser. Derfor var det en uprøvet demokratisk læreproces at udvikle og drive en ny fælles faglig forening«.

Generelt var protokollerne sirligt skrevet og ofte med et godt sprog, hvilket gav Morten et fint indblik i Rør & Bliks historie og kultur. »Der var naturligvis også åbenlyse huller med historier om økonomiske problemer og udemokratiske beslutninger og konflikter, men fagforeningen udviklede sig hurtigt og ledelsen blev professionel. Hvilket så gav nye kulturskel mellem kollegaer, de tillidsvalgte og ansatte i fagforeningen«.

Morten konstaterer at der fra starten af var en stærk faglig håndværkerstolt-hed i faget og at generalforsamlingerne

Morten Thing: Dr.phil., forskningsbibliotekar og hushistoriker i Rør & Blik

altid var præget af højtidelige mænd i festtøj og høj hat.

Faget, der ikke kan undværes

Morten skriver kulturhistorie, der er en retning inden for historiefaget, der undersøger menneskelig kultur og kulturudvikling. »Kulturhistorie karakteriseres, i modsætning til politisk historie og socialhistorie, ved at sætte dagliglivet og individet i centrum for historieskrivningen«.

»Rør & Blik har en stærk kultur og fagforeningen har udviklet sig løbende til et specialiseret teknikerfag, hvilket har givet et overskud til ikke kun at føre en kamp om lønnen. I ”tog imod rørene” og fulgte den tekniske udvikling, hvilket var et klogt fagligt valg. Men udviklingen af en stærk fagforening i hovedstaden gav også løbende interne konflikter med både Forbund og provinsen«.

Han er til gengæld ikke imponeret over at Blik- og Rørarbejderforbundet afviste en oplagt alliance med de kvindelige blikarbejdere i industrien. »Det var en konservativ strategi, der ikke gav gode organiseringer på sigt og det ville også have påvirket kulturen positivt i fagforeningen, som i dag forsat er et udpræget mandefag«, konstaterer Morten.

Vi bliver slidt op tidligt

Den grønne omstilling og den teknologiske udvikling gør at der også er hårdt brug for VVS’ere i fremtiden.

Men behovet betyder også et voldsomt slid på arbejdskraften, påpeger Morten: »Arbejdsintensiviteten er steget enormt. Arbejdet er blevet hurtigere og mere procesorienteret fremfor det klassiske håndværk. Det slider hårdt og går udover arbejdsmiljøet«.

Stress, indsættelse af robotter og udenlandsk arbejdskraft, ny teknologi

samt de evigt stigende effektiviserings- og produktionskrav, udsætter håndværkeren for et voldsomt slid i dag.

»VVS og rørlægning er vigtigt og hårdt arbejde. Blikkenslagere kan ikke undværes, men arbejdsmiljøet er et kritisk fagligt kampområde i fremtiden«

Kulturhistorikerens tre fremtidsperspektiver

125 års historie om Rør & Blik afslutter Morten med tre fremtidsperspektiver for fagbevægelsen, som vi evaluerer 25 år efter og hans historiske score er fortsat høj.

1. *Industriarbejderne svinder mens servicefagene vokser. Det betyder et farvel til det politiske grundlag for de klassiske arbejderpartier.*

»Klassisk håndværk som blikkenslager lever fortsat, men med den nuværende SVM-regering, har vi for alvor og afgørende sagt farvel til de klassiske »

skel i partipolitikken, som vi har kendt de sidste hundrede år. Samtidig har fagforeningerne ikke udviklet en stærk fælles strategi på tværs af fagene».

2. *Socialdemokratiet og fagbevægelsen opbyggede i parløb et moderne demokrati og en velfærdsstat med et velunderbygget socialt sikkerhedsnet byggende på et classesamarbejde, som vil blive brudt i fremtiden, hvor borgerskabet alene styrer.*

»De sidste 25 års politiske reformarbejde har primært været en reduktion og tilpasning af velfærdsstatens ydelser og bestemt ikke en udbygning. Alle regeringer, både blå og røde, har ført en "nødvendighedens økonomisk politik" efter 1970'ernes højkonjunktur. I samme periode er partistøtte og samarbejdet med Socialdemokratiet også skrumpet væsentligt i fagbevægelsen«.

3. *Fagbevægelsen er i krise i 1998: Hvilken rolle har den i fremtiden? Skal den bryde med Socialdemokratiet? Hvad betyder professionaliseringen af fagforeningen og de mange passive medlemmer?*

»I dag er det et åbenlyst problem, at de unge bestemt ikke er overbevist om fagforeningens nødvendighed og a-kassens sikkerhed i arbejdslivet og det giver løbende alvorlige problemer med organisering og for bevægelsens fremtid. I dag har vi ikke en kritisk og aktiv faglig opposition bestående af kommunister.

Både SF og EL fører en traditionel professionel folketingspolitik og ikke en visionær arbejderpolitik. Så selvom fagbevægelsen forsat har en vigtig rolle i samfundet, er den nødt til at følge med tiden, udvikle nye strategier og sætte nye faglige mål«.

Intet er umuligt for Vorherre og en blikkenslager

– træk af Rør- og Blikkenslagernes Fagforenings historie 1873-1998

»Titlen fik jeg fra min far, der stolt citerede det med en vis ironi og humor qua hans egen fattige og indremissionske opvækst i Vestjylland«, griner Morten skælmisk.

Den flotte og gennemillustrerede bog på 223 sider er udgivet på jubilæumsåret og er i dag en sjælden bogskat. Bogen blev udgivet på det eksklusive nicheforlag "Rør- og Blikkenslagernes Fagforening af 1873". Den grafiske tilrettelæggelse stod Mortens kone, Anne Houe, for og den blev trykt hos kammeraterne på Eks-skolens trykkeri. Så det var en klassisk DIY-projekt fra Rør & Blik.

Find selv bogen på nettet

Bogen kan i dag ikke købes hos Gad, Saxo eller på Amazon eller der hvor du ellers finde dine bøger. Bogen kan heller ikke opspores antikvarisk, hvor et ellers fejlfrit eksemplar var udbudt til 150 kroner.

På de storkøbenhavnske folkebiblioteker tilbydes der intet udlån af så meget som en e-bog.

Til gengæld finder du bogen til gratis læsning og download på Roskilde Universitets forskningshjemmeside. Tjek link nedenfor til spændende historielæsning.

Morten Thing er født i 1945. Han er emeritus forskningsbibliotekar på Roskilde Universitetsbibliotek. Dr.Phil., uddannet litterat og har undervist på

universiteterne i København og Roskilde i litteratur, journalistik og kulturhistorie. Morten har været redaktør for Politisk Revy og skrevet for Politiken og Information.

Mest kendt er han som en flittig og mangfoldig forfatter med en lang række bøger om venstrefløjens og arbejderbevægelsens historie, organisering og kultur. Men også spændende kulturhistorie om så forskellige emner som pornografi, litteratur, antisemitisme, satire, kommunisterne og jødernes historie i Danmark. Han har også skrevet både sin far, mors og egen historie udover Rør & Bliks historie.

Brug QR-koden eller få en USB med bogen i Rør & Blik

Rør & Blik i fremtiden

ved Henrik Juul Rasmussen, formand i Rør og Blikkenslagernes Fagforening af 1873

■ **2048** Vi har i dette fagblad kigget på Rør & Bliks historie de sidste 25 år. Meget er opnået, men hvad sker der i de næste 25 år? Hvor er Rør & Blik i 2048 og hvor vil vi rørsmede og blikkenslagere hen de næste 25 år?

Og ikke mindst. Hvad skal der til, for at komme vores vej!

Det er som bekendt svært at spå. Specielt om fremtiden. Men vi giver den gerne et skud i UTÆTHEDEN.

Opdatering: Rør & Blik i 2048

Vi er kommet rigtigt langt med den grønne omstilling. Vi producerer masser af grøn energi. Hovedparten skabt af vindmøller, solceller, jordvarme og varmepumper. Energiforbruget er fortsat stigende, så der er behov for ny grøn energi mange år frem. VVS'ere arbejder med energibesparelser for den grønne energi er jo den energi, som vi ikke bruger.

VVS'ere arbejder vedvarende på at omstille og distribuere energi via et veludviklet og finmasket fjernvarmenet i

Danmark. Energi gemmes og distribueres via lade-standere, el-lagring og varmtvands-lagre. Mange kilder af grøn energi styrker og supplerer hinanden til altid at levere intelligent og bæredygtig energi til brugere, borgere og virksomheder. Systemet styres via stærke dataanalyser kombineret med selvtænkende systemer som udvikles og vedligeholdes af energispecialister.

På samme måde som mange kollegaer i Rør & Blik er dybt involveret i vindmølleproduktionen og distributionen af Power to X til fly, skibe og tung transport. På mange områder er teknologien rykket ind i servicebranchen, hvor varme- og forsyningsystemer er koblet på nettet og melder fejl via IOT (Internet of Things). Hvilket forebygger fejl og svigt og giver sikker drift til borgerne.

Forsyningssektoren er opbygget med internetbaseret hardware, software og netværket i åbne standarder og totaløsninger, som omfatter målere, sensorer samt dataopsamling, distribution,

analyse og opdateringer. Alt sammen styret via nettet og apps, så der er brug for mange dygtige og arbejdsomme VVS'ere.

Tilbage i tyverne anerkendte vores politikere, at klimaet forandrer sig radikalt. Så begyndte vi at tilpasse vores samfund til forandringerne og det udløste en enorm arbejdsopgave med arbejde til alle. Beskæftigelsen i faget har de sidste 25-30 år været historisk høj og VVS'ernes evner er blevet endnu mere uundværlige.

Det står nu helt klart overalt i samfundet at vi mennesker skal ændre adfærd for at begrænse klimaforandringerne. Det er nødvendigt. For svendene vil stadig have kød på grillen, men nu spiser de mere lam, svin og høns frem for kødkvæg. Bønner og andre bælgfrugter har stadig svær konkurrence.

Arbejds miljøet handler om liv

3D-printede huse bliver nu hurtigt og bæredygtigt opført. Skelettet til huset bliver printet af genbrugsmaterialer. Men rørføring og tekniske installationer, kan printererne ikke klare og her træder fagfolk til. Blikkenslagere og VVS'ere har vigtige opgaver med de strenge byggekrav til energibesparelser og genanvendelse på alle niveauer.

Håndværkerne er udrustet med let, »

mobilt og stærkt elektrisk og digitalt værktøj, der ofte er solcelleladet. Skæreo- og boremaskiner samt andet tungt værktøj betjenes via mobiltelefonen og udfører arbejdet. Håndværkerne er langt fremme i brugen af avanceret GPS-teknologi og vi bruger droner til dataopsamling via kameraer og sensorer. Det letter inspektion og data kan hurtigt omsættes til mapping og 3D-modellering.

Vi har fået nye kollegaer på jobbet. ”Kobots” er en robot, der arbejder tæt sammen med en kollega på byggepladsen. Kobots har løst mange udfordringer med at skaffe arbejdskraft og de har skabt et væsentligt mindre nedslidende arbejdsmiljø. Robotten er bygget som en stærk håndværker med højde på 185 cm og en kropsvægt på 100 kilo og den har overtaget alt det tunge, støvede og farlige arbejde inden for byggebranchen. Meget andet arbejde udføres med EXO-skeletter, der aflaster og styrker håndværkeren.

Vi er stadig ikke blevet asbesten helt kvit. Desværre valgte politikerne kortsigtet at tillade indkapsling fremfor fjernelse. Heldigvis fik vi gennemført en stærk autorisationsordning, som sikrer at asbest skal fjernes på sikker og forsvarlig vis. En ekstra forstærkning er, at ejendomshandlere kun kan sælge boliger og ejendomme, hvor al asbest og andre farlige kemiprodukter er fjernet. Så borgernes og samfundets krav virker. I dag er det kun i de ældste offentlige bygninger, at asbesten er indkapslet. Ved brud på asbestreglerne vanker der store bøder og hårde straffe.

Udenlandsk arbejdskraft elsker den danske model

Behovet for kloge hoveder og dygtige hænder har betydet, at vi har måtte tiltrække arbejdskraft fra andre europæiske lande. Det er sket ved gode overens-

komster med tilpas høje mindsteløninger. Samt et stærkt kædeansvar, som forpligter bygherre og hovedentreprenøren til at sikre ordnede forhold for alle ansatte. Derfor er det populært at arbejde i Danmark og vi tiltrækker verdens bedste arbejdskraft.

Når udlændinge skal ind på det danske arbejdsmarked, får de et grundigt kursus i den danske model.

Her underviser Byggefagenes Samvirkes faglige sekretærer i almindelige rettigheder og pligter samt vores arbejdsmiljøregler. Arbejdet har sikret en fornuftig og høj organiseringsgrad og vi har skabt ordnede forhold på arbejdsmarkedet, hvor det er lykkedes af afvise de kriminelle aktører, vi så på mange byggepladser for 25 år siden.

Livslang uddannelse til alle

I mange år har vi haft livslang læring og uddannelse til gavn for alle. Genembruddet skete først, da arbejdsgiverne erkendte, at de er fuldstændig afhængige af vores kvalifikationer og evner og gav os indflydelse på virksomhedens drift. I tyverne tog vi rigtigt fat og fik formidlet og tydeliggjort de mange overbygningsmuligheder faget tilbyder os. Samtidig fik lærlingeoptrøret opkvalificeret og moderniseret vores erhvervsuddannelser. Alle er nu garanteret en god økonomi ved efter- og videreuddannelse. Her har vores overenskomst sikret både tid og penge til at motivere alle og komme videre hele arbejdslevet igennem.

Faget er blevet en del mere teoretisk, men knapt så opslidende med mange moderne hjælpemidler. Pensionsalderen er nu fastfrosset på 68 år og derfor bliver en større del af kollegaerne i faget hele vejen til pension med en fornuftig seniortilværelse bagefter.

En stor del af kollegaerne bruger den faglige uddannelse som et effektivt

springbræt til videreuddannelse og mindre opslidende job. I samfundet arbejder de fleste højest fire dage om ugen og arbejdstiden er blevet meget mere fleksibel til gavn for familier, unge og ældre.

Tilbage til nutiden

Sådan kan fremtiden blive, hvis vi altid sikrer og kæmper for vores fag, løn og arbejdsforhold. Kloden har brug for mange flere kloge hoveder med dygtige hænder. Dem har vi i vores branche, så vi kan levere arbejdskraften til en grøn og fair klimaomstilling.

Erhvervsuddannelserne skal gøres attraktive. Lærlingeoptrøret skal bakkes op. Sporskifte-, efter- og videreuddannelse skal være lettere, mere synlige og økonomisk mulige i løbet af hele arbejdslevet.

Rør & Bliks organiseringsarbejde har i 150 år altid startet ude på arbejdspladserne blandt kollegaerne. I alt fagligt arbejde skal vi tænke organisation, så alle forstår betydningen af et stærkt sammenhold i fagforeningen med stærke overenskomster.

Udenlandsk arbejdskraft skal bydes velkommen med et krav om medlemskab, som vi forklarer på en forståelig måde kollega til kollega. Politikere, i Danmark og internationalt, skal vedholdende forpligtes til at forfølge arbejdskriminalitet. Arbejdsmiljøet skal holdes i fokus og det skal sikres, at der udskrives bøder for svig og svindel. Overenskomster er ikke noget vi får. Dem har vi altid kæmpe os til. I 2025 skal vi have en ny overenskomst. I år endte vi med en fornuftig aftale, men arbejdsgiverne fik en fridag af regeringen gratis.

Næste gang står de, politikere og arbejdsgivere, igen klar med nye forringelser. Vær sikker på det!

Arbejdspladsanmeldelser

DTEK A/S	Sundkrogsgade 11	Sprinkler
Madsen og Kastberg	Bogensegade 1-5	Renovering
IMS VVS	Kildebakken 37-61	Renovering
Byens Tag	Nygårdsvej 62	Blikarbejde
Østergård Entreprise	Transformervej	Fjernvarme
ENCO A/S	Trollesminde Allé 2, Hillerød	Nybyg
Andersen & Heegaard A/S	Tuborgvej 185	Renovering
PNP Byg	Oehlschlæggersgade 44	Tagarbejde

Ny arbejdsmiljørepræsentant

Wicotec/Kirkebjerg A/S	Claus Pedersen Hybel (Ekstern)
Øens Fjernvarme A/S	Louis Friberg
DTEK A/S	Frank Rasmussen (Ekstern)
Kemp & Lauritzen A/S	Thomas Ole Preuthun Poulsen Tock
IMS A/S – Københavns Afd.	Kennet Fredegård-Nyvang

Ny tillidsrepræsentant

Blikkenslagerselskabet Th. Hansen Eftf. ApS	Lasse Schlünssen
Kemp & Lauritzen A/S	Søren Haagemann
Madsen & Kastberg A/S	Jimmi Keld Nielsen
Bentsen VVS ApS	Allan Maibom

Blokader

Manbook.dk ApS
Renovering ApS
Johan Eigil ApS
Nigma Vent ApS
Repari ApS
Kennedy VVS v/ Warren Kennedy
2 x Blik ApS
Profilvikaren
METER SERVICE EUROPE Spøtka
Workscout
Kjær Bad og VVS

Tiltrædelsesoverenskomst i perioden

SW VENTILATION & INSULATION ApS
c/o Ecovis Danmark
Vendersgade 28
1363 København K

MAK-Service ApS
Bjerringbrovej 53
2610 Rødovre

Døde

Sven Allan Hermann Amstutz-Jensen
05.01.1943 – 02.06.2023

Raimond Nielsen
11.11.1950 – 10.06.2023

Henry Just Pedersen
18.10.1949 – 25.06.2023

Kenny Rasmussen
25.06.1963 – 29.06.2023

ÅBNINGSTIDER

Fagforeningen

Mandag-onsdag: ... 8.00 - 16.00
Torsdag: ... 8.00 - 17.00
Fredag: ... 8.00 - 14.00

Telefon: 3583 2422

A-kassen

Mandag: ... 9.00 - 11.30
Tirsdag: ... 9.00 - 11.30 &
15.00 - 16.30
Onsdag: ... Lukket
Torsdag: ... 9.00 - 11.30 &
15.00 - 16.30
Fredag: ... 9.00 - 11.30

KALENDER

Bestyrelsesmøder

15. august
3. oktober
5. december

Netværksmøder

24. august
16. november

Temadag

10. oktober

Senior-klub

6. december Julefrokost

150 års fødselsdagsfestival

Fest 19. august

UTÆTHEDEN

26. oktober
27. november

TIP OS DIN GODE HISTORIE

Ring/skriv idéer og forslag
til UTÆTHEDEN

Kontakt journalist Ole Sønderby på 26 88 20 74 eller osd@blikroer.dk

**FEST FOR ALLE KOLLEGAER, MEDLEMMER SAMT
DERES FAMILIE OG FORENINGENS VENNER**

15 **ÅR**

FØDSELSDAGS-FESTIVAL FOR

RØR & BLIK

KAREN

MUKUPA

KØLIG KAJ CIRKUS PANIK

ABANDA SØREN HØG

SPONFUN GAS OG VAND

**TØMMERKROEN GENOPSTÅR, HVOR DET HELE
STARTEDE I 1873**

**OPELV GODT HÅNDVÆRK OG NATURLIGVIS
MAD, DRIKKE OG HYGGE**

**LØRDAG D. 19. AUGUST 2023 FRA KL. 11
I BYGGEFAGENES HUS, LYGTEEN 10**

**LÆS MERE PÅ QR
OG KØB BILLET PÅ
KBH@BLIKROER.DK
ELLER 35 83 24 22**